

การบริหารจัดการย่านเก่าและรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

The Management of Old Quarters and Architecture into Cultural Tourism: a Case Study of Tha Bo in Nong Khai and Tha Uthen in Nakhon Phanom

เดชณรงค์ วนสันติเยะ¹ และนิโรธ ศรีมันตะ^{2*}
Detnarong Wonsantie¹ and Niroth Srimunta^{2*}

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวย่านเก่าช่วยให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการนำเอาสิ่งที่ตนมียู่มือมาใช้เป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิหลังของท้องถิ่น สถาปัตยกรรม หรือแม้กระทั่งสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น สิ่งสำคัญในการพัฒนาท่องเที่ยวย่านเก่า คือ รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม การสร้างความพร้อม และเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยชุมชนมีส่วนร่วม และ (2) เพื่อเสนอพื้นที่และรูปแบบการนำสถาปัตยกรรมมาเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยอาศัยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method Research) ผ่านการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis) และสังเคราะห์ไปสู่การสรุปข้อเสนอเชิงนโยบาย (Policy Recommendation) ตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสรุปได้ คือ รูปแบบการบริหารจัดการย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) ย่านเก่าท่าบ่อ ใช้แนวคิดผ่านเรื่องราวของเส้นทางเกลือสินเธาว์ ที่เป็นวิถีอาชีพดั้งเดิมของอำเภอท่าบ่อ (2) ย่านเก่าท่าอุเทน ใช้แนวคิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น สถานที่สำคัญ (พระธาตุ) พื้นที่วิถีวัฒนธรรมชุมชน (ไทยอู๋) โดยทั้งย่านเก่าท่าบ่อและย่านเก่าท่าอุเทน ต้องอาศัยการพัฒนาในมิติต่างๆ เพื่อสร้างความพร้อมให้กับรูปแบบการท่องเที่ยวย่านเก่า ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) กิจกรรม (Activities) การเข้าถึง (Access) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และ ที่พัก (Accommodation) สำหรับข้อเสนอพื้นที่และรูปแบบการนำสถาปัตยกรรมมาเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ (1) ย่านเก่าท่าบ่อ กำหนดให้พื้นที่บริเวณสี่แยกถนนผดุงสามัคคีถนนพาณิชย์บำรุง และ (2) ย่านเก่าท่าอุเทนกำหนดให้พื้นที่บริเวณสี่แยกถนนศรีเมืองและถนนริมโขง เนื่องจากพื้นที่ทั้ง 2 แห่ง มีกลุ่มอาคารแถวเก่าที่มีลักษณะโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมากและมีความต่อเนื่องเพื่อใช้เป็นพื้นที่ สามารถนำแนวทางการอนุรักษ์ของกรมศิลปากรมาใช้อนุรักษ์ฟื้นฟู และปรับปรุงอาคาร และใช้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวย่านเก่า รวมถึงจัดกิจกรรมถนนคนเดินและถนนวัฒนธรรม จำหน่ายสินค้าและอาหาร

¹ สาขาวิชาเทคโนโลยีโยธาและสถาปัตยกรรม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Civil and Architecture Technology Program, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Rajabhat Sisaket University
E-mail : det3516@gmail.com

^{2*} สาขาวิชาเทคโนโลยีโยธาและสถาปัตยกรรม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Civil and Architecture Technology Program, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Rajabhat Sisaket University
E-mail : moonkteng@gmail.com

*Corresponding author

พื้นที่ รวมถึงสินค้าอื่นๆ บริเวณพื้นที่หน้าอาคาร พร้อมทั้งการจัดกิจกรรมการแสดงของเยาวชนรวมถึงกิจกรรมการแสดงของชุมชนด้านวัฒนธรรม ซึ่งข้อเสนอเพิ่มเติมเพื่อดำเนินการส่งเสริมและพัฒนากท่องเที่ยวย่านเก่าให้เป็นรูปธรรม คือ(1) การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในย่านเก่าหรือบริเวณชุมชน (2) การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและนำเที่ยวชมย่านเก่า ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน (3) สนับสนุนแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และ (4) ต้องให้ความสำคัญกับคุณค่าของย่านเก่า รูปแบบสถาปัตยกรรม และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างแนวทางอนุรักษ์ย่าน กลุ่มอาคาร และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : ย่านเก่า สถาปัตยกรรม การบริหารจัดการ ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

Abstract

The old quarters tourism has promoted the local development, requiring community participation in leveraging their unique attributes to attract tourists, such as folk art, traditions, local wisdom and history, architecture, and even local geography. Key concept included the appropriate management, building readiness, and creating travel routes linked to other tourist attractions with community participation. The objectives of this research were 1) to propose a management model for transforming old quarters into cultural tourism destinations with community participation; and 2) to investigate areas and guidelines on adapting architecture for cultural tourism in Tha Bo district, Nong Khai province, and Tha Uthen district, Nakhon Phanom province, Thailand. This research employed a mixed method approach, combining typological analysis, component analysis, and synthesizing the findings into policy recommendations. The study performed that the management model for transforming old quarters into cultural tourism destinations, with community participation, as follows: 1) For Tha Bo's old quarter, using the concept of the "Rock Salt Trail," reflecting the traditional occupation of Tha Bo district, and 2) For Tha Uthen's old quarter, focusing on linking key attractions such as significant sites (e.g., Phra That) and community cultural areas (Tai Yor). Both areas have required the multidimensional development to enhance their readiness for tourism, focusing on attractions, activities, access, amenities, and accommodation. The proposals for utilizing architecture for cultural tourism included 1) For Tha Bo's old quarter, designating the area around the intersection of Phadung Samakkhi road and Panich Bamrung road, and 2) For Tha Uthen's old quarter, designating the area around the intersection of Sri Muang road and Rim Khong road. These areas feature numerous old shophouses with distinctive architectural characteristics which could be preserved, restored, and used as central points for cultural tourism. Additionally, these areas could host the walking street and cultural street events, selling local products and food, along with youth and community cultural performances. Further recommendations for promoting and developing tangible cultural tourism in old quarters included 1) publicizing upcoming activities in old quarters or communities; 2) educating tourists and guiding them through old quarters with community involvement; 3) supporting tourism promotion initiatives with community participation, and 4) emphasizing the value of old quarters, architectural styles, and historical significance to create sustainable conservation strategies for these areas.

Keywords: Old Quarters, Architecture, Management, Cultural Tourism

วันที่รับบทความ: 20 เมษายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 11 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 12 มิถุนายน 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ปัจจุบันการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการนำพื้นที่ย่านเก่า ซึ่งรวมถึงงาน สถาปัตยกรรมภายในย่านมาทำการอนุรักษ์ หรือการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างเช่นบริเวณภาคกลาง กรุงเทพฯ ชุมชนเก่าเชียงคาน จังหวัดเลย ถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต ย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา และยังมีย่านเก่าอีกหลายพื้นที่ที่กำลังมีความพยายามส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน สำหรับพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขงของภาคอีสาน เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งในด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนสถาน เทศกาล วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์บริเวณชุมชนเก่าริมแม่น้ำโขง ที่เรียกว่าอาคารแบบโคโลเนียล คือ การรับเอารูปแบบการก่อสร้างในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส ซึ่งในส่วน ของพื้นที่ย่านเก่า อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม นั้นจะพบ รูปแบบอาคารบ้านเรือนในรูปแบบนี้พอสมควร ซึ่งอาคารดังกล่าวมีทั้งที่ยังใช้งานอยู่ และปล่อยทิ้งร้าง ไว้บ้าง หากมีการนำแนวคิดการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูอาคาร รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อม การตกแต่งภูมิทัศน์ของพื้นที่ ให้เป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยให้มีนักท่องเที่ยวแวะชม สถาปัตยกรรมที่ยังคงเอกลักษณ์เดิมเอาไว้ พร้อมเลือกซื้ออาหารบนถนนแห่งนี้ ทว่าย่านเก่ามีเสน่ห์ ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้เข้ามาลิ้มรสอาหาร เพลิดเพลินสถาปัตยกรรม และ สัมผัสวิถีชุมชนในแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ของย่านเก่าได้ การท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาย่านเก่าซึ่งจะทำให้ย่านเก่าดึงดูดและดึงดูดไปด้วยผู้คน ในขณะเดียวกันก็ยังคงวิถีชีวิตในรูปแบบเดิมของประชาชน ทำให้อ่านเก่ากลายเป็นจุดขาย สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมถูกใช้เป็นแนวทางของท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างแพร่หลาย โดยเป็นการนำเสนอชมรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งวัฒนธรรมนี้เองได้ถูกทำให้เป็นสินค้าเพื่อการบริโภคอย่างหนึ่ง การใช้การท่องเที่ยวเป็นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นนั้น เป็นการจัดกิจกรรมที่สร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเสมอภาคเท่ากับนักท่องเที่ยว (Swarbrooke, 1999) ชุมชนเองก็ต่างนำเอาสิ่งที่ตนมีอยู่มาใช้เป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิหลังของท้องถิ่น สถาปัตยกรรม หรือ แม้กระทั่งสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น เป็นต้น โดยทรัพยากรเหล่านี้จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่ย่านเก่าริมฝั่งแม่น้ำโขง อำเภอท่าบ่อ จังหวัด หนองคาย และ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม (ภาพที่ 1) โดยย่านเก่านอกจากมีความสำคัญในเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นซึ่งพบเห็นผ่านการวางผัง ลักษณะอาคาร บ้านเรือน ตึกแถวในย่านแล้ว ยังพบว่าย่านเก่า ยังมีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ชชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิต (ปรานอม ต้นสุขนันท์, 2559) โดยเฉพาะย่านเก่าทั้งสองแห่งนี้มีความผูกพันกับแม่น้ำโขงมาอย่างยาวนาน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีแนวคิดการบริหารจัดการย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมุ่งหวังให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ การสร้างความพร้อม รวมถึงแนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้อ่านเก่าที่เคยเป็นชุมชนดั้งเดิมไม่ถูกทอดทิ้งให้เสื่อมโทรม หรือไม่ถูกรื้อทำลายมากขึ้น ทั้งยังทำให้อ่านเก่ากลับมามีชีวิตอีกครั้ง โดยการปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด (Eber, 1993) โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ตลอดจนใช้เป็นต้นแบบในพื้นที่ย่านเก่าริมฝั่งแม่น้ำโขงในทุกพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ภาพที่ 1 ตำแหน่งที่ตั้งพื้นที่วิจัยและรูปแบบสถาปัตยกรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยชุมชนมีส่วนร่วม

1.2.2 เพื่อเสนอพื้นที่และรูปแบบการนำสถาปัตยกรรมมาเพื่อการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method Research) โดยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การศึกษาภาคเอกสาร (Documentary) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ส่วน จะใช้การวิเคราะห์การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis) และสังเคราะห์ไปสู่การสรุปข้อเสนอเชิงนโยบาย (Policy Recommendation) การบริหารจัดการย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยชุมชนมีส่วนร่วม

2.1 วิธีการดำเนินการและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวย่านเก่าท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และย่านเก่าท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามแบบมีส่วนร่วม และการสังเกต กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันจำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วยกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ 2 พื้นที่ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายและนครพนม 3) นายกเทศมนตรี 4) นายกสมาคมท่องเที่ยว 5) วัฒนธรรมอำเภอท่าบ่อและท่าอุเทน และ 6) เจ้าของอาคารเก่าในพื้นที่

การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยที่ใช้เพื่ออธิบายคุณลักษณะส่วนบุคคลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและนำผลที่ได้มาสร้างเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือประเด็นเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของย่านเก่า โดยเลือกพื้นที่วิจัยได้แก่ย่านเก่าท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย และย่านเก่าท่าอุเทน อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชนนักวิชาการ จำนวน 10 คน กลุ่ม เจ้าของหรือผู้พักอาศัย จำนวน 20 คน และกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 20 คน ของแต่ละย่านเก่า สำหรับการสุ่มตัวอย่างโดยไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ซับซ้อนโดยการคัดเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Selection) ของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาเป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมครบตามเป้าหมายแล้วนำมาทำการประมวลผลในขั้นตอนต่อไป

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้แนวทางของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของย่านเก่าท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย และย่านเก่าท่าอุเทน อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม โดยใช้ข้อคำถามเชิงลึก ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครอบคลุมและเชื่อถือได้ เป็นคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะได้อย่างหลากหลายในทุกแง่มุมหรือรายละเอียดปลีกย่อยที่สำคัญ อันทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่างๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่มีมิติของความรู้สึกและความกว้างในเรื่องที่ดำเนินกระบวนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง (กลุ่มปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชนนักวิชาการ เจ้าของหรือผู้พักอาศัย และกลุ่มนักท่องเที่ยว) ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของย่านเก่าท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย และย่านเก่าท่าอุเทน อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้การมีส่วนร่วมทัศนคติความพึงพอใจความต้องการในการใช้บริการของนักท่องเที่ยว และค้นหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ของกลุ่มตัวอย่างผลของระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยการหาค่าเฉลี่ย

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สรุปด้วยวิธีการจัดกลุ่ม หมวดหมู่แล้วนำเสนอในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนา โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของย่านเก่าท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย และย่านเก่าท่าอุเทน อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างข้อสรุปเมื่อได้นำหนักของตัวแปรต่างๆ ทั้งหมด แล้วนำตัวแปรที่ได้มาเรียงเพื่อพิจารณาว่าตัวแปรที่ได้กับตัวแปรที่ตั้งไว้เดิมว่าตัวแปรที่ตั้งไว้ถูกต้อง สามารถนำมาอธิบายได้และตัวแปรที่เพิ่มมาใหม่ก็เป็นสิ่งที่ค้นพบใหม่ นำมาเรียงและใส่น้ำหนักความสำคัญ เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของย่านเก่าท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย และย่านเก่าท่าอุเทน อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม

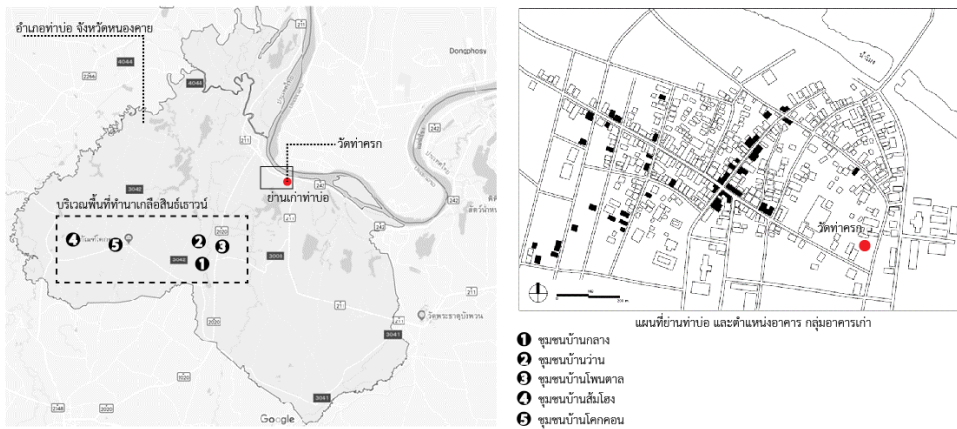
3. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาจากภาคเอกสารและการสัมภาษณ์ความเป็นมา ความสำคัญของพื้นที่ย่านเก่าของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ย่านเก่าท่าบ่อ อำเภوتاบ่อจังหวัดหนองคาย และย่านเก่าท่าอุเทน อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม สรุปได้ ดังนี้

3.1 ความเป็นมา ความสำคัญของพื้นที่ย่านเก่าของพื้นที่ศึกษา

(1) ย่านเก่าท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นราว 144 ปี มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ จากการอพยพเข้ามาของกลุ่มคนกุลลา (พม่า) ไคราช (นครราชสีมา) อุบลราชธานี หนองคาย ร้อยเอ็ด ลาว (เวียงจันทน์) เชียงใหม่ ลำปาง (สกุลหนันต๊ะ) และชาวยวน ที่อพยพหนีภัยฝรั่งเศสเข้ามาอยู่อาศัย ความสำคัญในการประกอบอาชีพในอดีตคือการทำนาเกลือสินเธาว์ โดยปัจจุบันเหลือหมู่บ้านที่ยังคงทำนาเกลือสินเธาว์แบบวิธีการดั้งเดิมเพียง 2 ชุมชน โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านหันไปประกอบอื่น ๆ (ภาพที่ 2) สำหรับบริเวณย่านเก่าท่าบ่อนั้นในอดีตเคยเป็นพื้นที่ตลาด

ขายสินค้าขนาดใหญ่มีอาคารแถวเรียงราย เมื่อมีการย้ายตลาดขายสินค้าไปยังสถานที่ใหม่จึงทำให้ย่านเก่าซบเซาลงไปเหลือเพียงอาคารแถวเก่าที่ใช้สำหรับพักอาศัย ร้านเสริมสวย ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ร้านขายของชำ และร้านซ่อมจักรยานยนต์ อาคารเก่าบางหลังก็ถูกปล่อยทิ้งร้าง (ภาพที่ 3)

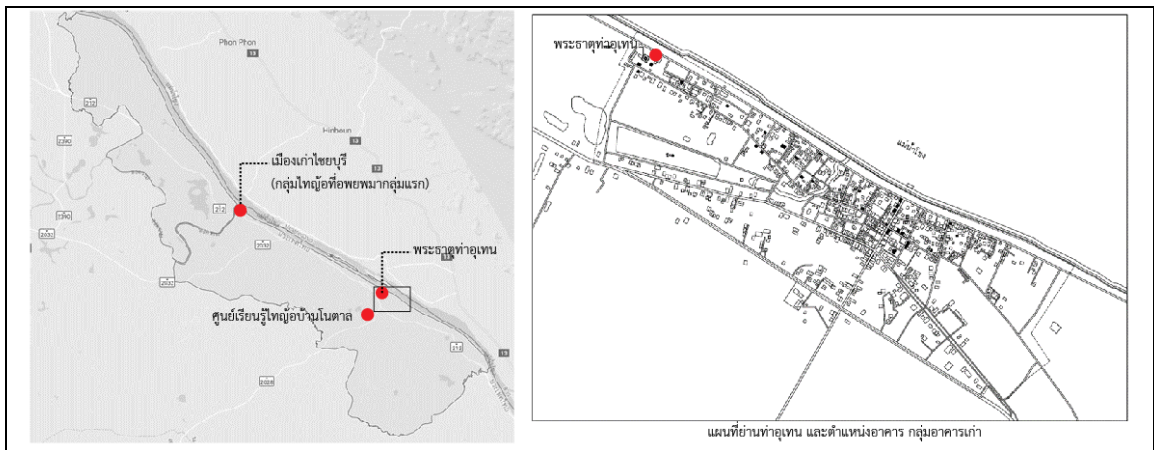
ภาพที่ 2 แผนที่และตำแหน่งที่ตั้งชุมชนอำเภอท่าบ่อ (ซ้าย) แผนที่ย่านและตำแหน่งอาคาร กลุ่มอาคารเก่า (ขวา)

ภาพที่ 3 สภาพย่านเก่าท่าบ่อ และรูปแบบอาคารเก่า

(2) ย่านเก่าท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

เมืองท่าอุเทน เป็นชุมชนชุมชนตลาดการค้า เป็นย่านชุมชนที่มีกิจกรรมหรือเคยมีกิจกรรมด้านการค้าเป็นหลัก มีประวัติและพัฒนาการการตั้งชุมชนกว่า 180 ปี (ภาพที่ 4) โดยการอพยพข้ามฝั่งมาตั้งรกรากของชาวไทยเชื้อและชาวเวียดนาม (ญวน) เป็นชุมชนที่มีประเพณีวัฒนธรรมโดยเฉพาะอาหารการกิน การแต่งกาย และยังมีรูปแบบงานสถาปัตยกรรมของช่างชาวเวียดนาม (ญวน) ที่หลงเหลือให้เห็นอยู่บริเวณย่านเก่า (ภาพที่ 5) นอกจากนี้ยังมีพระธาตุท่าอุเทนที่ประชาชนชาวไทยและลาวให้การนับถือ โดยสร้างจำลองแบบมาจากพระธาตุพนม แต่มีสัดส่วนขององค์ธาตุที่เล็กกว่า

ภาพที่ 4 แผนที่และตำแหน่งที่ตั้งชุมชนอำเภอกำแพงแสน (ซ้าย) แผนที่ย่านและตำแหน่งอาคาร กลุ่มอาคารเก่า (ขวา)

รูปแบบอาคารเก่าย่านกำแพงแสน

ภาพที่ 5 สภาพย่านกำแพงแสน และรูปแบบอาคารเก่า

ผลการวิจัย ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมย่านเก่า อำเภอกำแพงแสน จังหวัดหนองคาย และย่านเก่า อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม โดยผลของการวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

3.2 ผลการสำรวจแบบสอบถามและการเสนอรูปแบบการบริหารจัดการย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดหนองคาย และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม โดยชุมชนมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยจากการสอบถามประเด็นที่เป็นความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวในย่านเก่า กำแพงแสน จ.หนองคาย และย่านกำแพงแสน จ.นครพนม ใน 6 ประเด็นเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการมีส่วนร่วมเพื่อเสนอแนวคิดการจัดทำรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมย่านเก่าของอำเภอกำแพงแสนและกำแพงแสน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวย่านเก่าท่าบ่อ จ.หนองคาย และย่านเก่าท่าอุเทน จ.นครพนม

ประเด็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวย่านเก่า	ค่าเฉลี่ย ย่านเก่าท่าบ่อ จ.หนองคาย	ค่าเฉลี่ย ย่านเก่าท่าอุเทน จ.นครพนม
1.ด้านสิ่งดึงดูดแหล่งท่องเที่ยวย่านเก่า	3.51	3.81
2.ด้านความสะดวกในการเข้าถึงย่านเก่า	3.87	3.84
3.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักภายในย่านเก่า	3.46	3.86
4.ด้านการรักษาความปลอดภัยในย่านเก่า	3.30	3.56
5.ด้านการตลาดโฆษณาประชาสัมพันธ์	3.54	3.90
6.ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรม	3.50	3.54

จากผลการสำรวจแบบสอบถาม (ตารางที่ 1) แสดงให้เห็นว่า ย่านเก่าท่าบ่อ จ.หนองคาย มีผลประเมินด้านความสะดวกในการเข้าถึงย่านเก่าสูงที่สุด (3.87) และมีผลประเมินด้านการรักษาความปลอดภัยในย่านเก่าต่ำที่สุด (3.30) ส่วนย่านเก่าท่าอุเทน จ.นครพนม มีผลประเมินด้านการตลาดโฆษณาประชาสัมพันธ์สูงที่สุด (3.90) แต่มีผลประเมินด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมน้อยที่สุด (3.54)

(1) รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของย่านเก่าท่าบ่อ

จากการกำหนดธีม (Theme) หลักของการท่องเที่ยวท่าบ่อ ผ่านเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชนที่ว่า “เล่าเรื่องเมืองเก่า ตามรอยเส้นทางเกลือสินเธาว์” อาชีพดั้งเดิมชาวบ้านโคกคอนบ้านวานบ้านโพนตาล บ้านส้มโฮง และบ้านนาข่าประกอบอาชีพต้มเกลือสินเธาว์มานานกว่า 100 ปีแล้ว ผ่านการถ่ายทอดมาจากปู่ย่าตายายจากรุ่นสู่รุ่นแล้วนำเกลือใส่เกวียนมาขายที่วัดท่าคอก ซึ่งเป็นท่าเทียบเรือริมฝั่งแม่น้ำโขงต่อมาเรียกบริเวณนี้ว่า “บ้านท่าบ่อเกลือ” จนถึงปี พ.ศ. 2438 ได้ยกฐานะเป็นเมืองท่าบ่อ

โดยแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวย่านเก่าท่าบ่อเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมที่อาศัยข้อมูลจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ สามารถสรุปแนวคิดการพัฒนา 5 ด้าน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556) ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) กิจกรรม (Activities) การเข้าถึง (Access) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และ ที่พัก (Accommodation) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวย่านเก่าท่าบ่อเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	กิจกรรม/หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	
	กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	ประชาสัมพันธ์สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวโดยดำเนินการดังนี้ 1. จัดทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวภายในย่านเก่าท่าบ่อโดยใช้อาคารเขียวเป็นแลนด์มาร์คของย่าน 2. จัดทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวภายในย่านเก่าเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเมืองท่าบ่อ 3. รูปแบบการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตหอกระจายข่าวของชุมชน ป้ายติดตั้งตามถนนและสถานที่สำคัญ	เทศบาลเมืองท่าบ่อ จัดการประชุมร่วมกันกับผู้นำชุมชน เจ้าของอาคาร ผู้อาศัยในย่านเก่า สถาบันการศึกษา หอการค้า สำนักงานการท่องเที่ยวหนองคาย และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อจัดทำแผนที่ และกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวของย่านเก่าและของเมืองท่าบ่อให้เกิดการเชื่อมโยงกัน

แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	กิจกรรม/หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	
	กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
2.กิจกรรม (Activities)	1. จัดทำคู่มือ แผนที่ ที่แสดงเส้นทางที่พัก โรงแรม พร้อมทั้งระบุราคา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้บริการ 2. การอนุรักษ์ และการปรับปรุงอาคารในพื้นที่จัดกิจกรรม 3. การออกจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อน 4. ร้านจำหน่ายอาหารต่างๆ และการจำหน่ายอาหารพื้นถิ่น 5. ส่งเสริมกิจกรรมการแสดงของเยาวชน รวมถึงการแสดงทางวัฒนธรรมของตำบล คือ การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามการแสดงดนตรี การแสดงภาพถ่าย ชมรมถ่ายภาพตำบล	1.สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย และผู้ประกอบการ จัดทำแผนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ และจัดทำคู่มือ 2. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ย่านเก่า เพื่อนำกิจกรรมการแสดงมาเข้าร่วม 3.หอการค้า ประสานกับภาคเอกชน นักลงทุนให้ความรู้แก่ผู้ค้าขาย 4.สำนักงานการท่องเที่ยวหนองคาย ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวย่านเก่า 5.สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ประชุมร่วมกับกลุ่มอาชีพทำนาเกลือสินเธาว์ กลุ่มทำแผ่นกระยอ กลุ่มอาชีพทำพิน และกลุ่มตีมีด เพื่อนำมาจำลองและจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว
3.การเข้าถึง (Access)	1. ติดตั้งป้ายบอกเส้นทาง ระยะทางเพื่อการเดินทางมายังย่านเก่าทำบ่อ 2. การกำหนดแผนที่ท่องเที่ยวย่านเก่าทำบ่อลงในเว็บไซต์ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการเดินทาง	1. กรมทางหลวง และสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายจัดทำป้ายบอกทางตามเส้นทางจากจังหวัดหนองคายมายังพื้นที่ย่านเก่าทำบ่อ 2. สำนักงานการท่องเที่ยว จัดทำแผนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์
4.สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	1. จัดทำฟุตบอลเพื่อความปลอดภัย 2. ติดตั้งระบบไฟฟ้าส่องสว่าง 3. จัดทำคู่มือ แผนที่ ที่แสดงเส้นทางโรงพยาบาล และสถานีตำรวจทั้งรูปแบบเอกสารและลงในเว็บไซต์ ร้านอาหาร ร้านบริการต่างๆ ตู้ ATM โรงพยาบาล และสถานีตำรวจทั้งรูปแบบเอกสารและลงในเว็บไซต์	1. เทศบาลเมืองทำบ่อ และกรมทางหลวง ประชุมจัดทำแผนปรับปรุงทางเดินเท้าและการติดตั้งระบบไฟฟ้าส่องสว่างริมถนน 2. สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย จัดทำคู่มือ แผนที่ เผยแพร่ในเว็บไซต์ และจัดทำเอกสารสำหรับแจกนักท่องเที่ยว
5.ที่พัก (Accommodation)	1. จัดทำคู่มือ แผนที่ ที่แสดงเส้นทางที่พัก โรงแรม พร้อมทั้งระบุราคา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้บริการ	- สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย และผู้ประกอบการ จัดทำแผนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ และคู่มือ

(2) รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของย่านเก่าท่าอุเทน

ผลจากการประชุมแบบมีส่วนร่วม สามารถกำหนดแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวท่าอุเทน และจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองท่าอุเทน มีจุดเริ่มต้นจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าไทญ้อ ก่อนที่จะมีการโยกย้ายถิ่นฐานไปยังที่อื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันชาวไทญ้อท่าอุเทนยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ไว้เป็นอย่างดี

วัฒนธรรมเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยที่มีคุณค่าทางจิตใจ ทั้งยังมีพระธาตุทำอุเทนที่ถือเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นที่นับถือของคนสองฝั่งโขง ส่วนย่านเก่าทำอุเทนก็ถือได้ว่ายามีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์หลงเหลือให้นักท่องเที่ยวได้เห็นได้ศึกษาอยู่พอสมควร

แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวตามธีม (theme) การท่องเที่ยวทำอุเทน “ไหว้พระธาตุศักดิ์สิทธิ์ ชมวิถีไทยย้อนเดินลัดเลาะย่านเก่า” การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว จากศูนย์ข้อมูลชุมชนเก่าทำอุเทนที่ตั้งอยู่หลังวัดพระธาตุทำอุเทน การนมัสการพระธาตุทำอุเทน เดินทางไปชมศูนย์เรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย ที่บ้านโพน ตำบลโนนตาล ชมขั้นตอนการทำครกแบบดั้งเดิมที่บ้านนากลาง ไปชมเมืองประวัติศาสตร์ แม่น้ำสองสี ที่ตำบลไชยบุรี ก่อนจะกลับชมตะวันตกดิน และเดินลัดเลาะชมวิถีชีวิตย่านเก่า บริเวณถนนคนเดินหรือถนนวัฒนธรรมทำอุเทน โดยแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวย่านเก่าทำอุเทน เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม สามารถสรุปแนวคิดการพัฒนา 5 ด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวย่านเก่าทำอุเทนเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	กิจกรรม/หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	
	กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
1.สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	ประชาสัมพันธ์สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว โดยดำเนินการดังนี้ 1. จัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวภายในย่านเก่าทำอุเทนโดยใช้พระธาตุทำอุเทนเป็นแลนด์มาร์คของย่าน 2.จัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวภายในย่านเก่าเชื่อมโยงกับวัดสำคัญภายในย่าน และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของอำเภอทำอุเทน 3.รูปแบบการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต หอกระจายข่าวของชุมชน ป้ายติดตั้งตามถนนและสถานที่สำคัญ	เทศบาลตำบลทำอุเทน จัดการประชุมร่วมกันกับผู้นำชุมชน เจ้าของอาคาร ผู้อาศัยในย่านเก่า สถาบันการศึกษา หอการค้า สำนักงานการท่องเที่ยวนครพนม และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อจัดทำแผนที่และกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวของย่านเก่าและของอำเภอทำอุเทน ให้เกิดการเชื่อมโยง
2.กิจกรรม (Activities)	1. จัดทำคู่มือ แผนที่ ที่แสดงเส้นทางที่พัก โรงแรม พร้อมทั้งระบุราคา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้บริการ 2. การอนุรักษ์ และการปรับปรุงอาคารในพื้นที่จัดกิจกรรม 3. การออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อน และร้านจำหน่ายอาหารต่างๆ และการจำหน่ายอาหารพื้นถิ่น 4.ส่งเสริมกิจกรรมการแสดงของเยาวชน รวมถึงการแสดงทางวัฒนธรรมของทำอุเทน คือ การแสดงฟ้อนรำ และการแต่งกายของชาวไทย	1.สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม และผู้ประกอบการ จัดทำแผนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ และจัดทำคู่มือ แผนที่ สำหรับแก่นักท่องเที่ยว 2.สมาคมสถาปนิกสยาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์อาคาร และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3.สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด หอการค้า ประสานกับภาคเอกชนนักลงทุนให้ความรู้แก่ผู้ค้าขาย จัดการประชุมร่วมกับกลุ่มอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา การทำเค็มสับประรด และกลุ่มอาชีพ อาหารพื้นถิ่น เพื่อนำมาจำลองและจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว

แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	กิจกรรม/หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	
	กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
		4. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ย่านเก่า เพื่อนำกิจกรรมการแสดงมาเข้าร่วม
3. การเข้าถึง (Access)	1. ติดตั้งป้ายบอกเส้นทาง ระยะทางเพื่อการเดินทางมายังย่านเก่าท่าอุเทน 2. การกำหนดแผนที่ท่องเที่ยวย่านเก่าท่าอุเทนลงในเว็บไซต์ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการเดินทาง	1. กรมทางหลวง และสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนมจัดทำป้ายบอกทางตามเส้นทางจากจังหวัดนครพนมมายังพื้นที่ย่านเก่าท่าอุเทน 2. สำนักงานการท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์จังหวัดนครพนม จัดทำแผนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์
4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	1. จัดทำฟุตบอลเพื่อความปลอดภัย 2. จัดทำคู่มือ แผนที่ ที่แสดงเส้นทางโรงพยาบาล และสถานีดารวจทั้งรูปแบบเอกสารและลงในเว็บไซต์ ร้านอาหาร ร้านบริการต่างๆ ตู้ ATM โรงพยาบาล และสถานีดารวจทั้งรูปแบบเอกสารและลงในเว็บไซต์	1. เทศบาลตำบลท่าอุเทน จัดทำแผนปรับปรุงทางเดินเท้าและการติดตั้งระบบไฟฟ้าแสงสว่างริมถนน 2. สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม จัดทำคู่มือ แผนที่ เผยแพร่ในเว็บไซต์ และจัดทำเอกสารสำหรับแจกนักท่องเที่ยว
5. ที่พัก (Accommodation)	1. จัดทำคู่มือ แผนที่ ที่แสดงเส้นทางที่พักโรงแรม พร้อมทั้งระบุราคา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้บริการ	- สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม และผู้ประกอบการ จัดทำแผนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ และจัดทำคู่มือ แผนที่ สำหรับแจกนักท่องเที่ยว

3.3 รูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่และรูปแบบการนำสถาปัตยกรรมมาเพื่อการท่องเที่ยว

(1) รูปแบบการบริหารจัดการโดยนำสถาปัตยกรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว ของย่านเก่าท่าอุเทน

การบริหารจัดการโดยนำสถาปัตยกรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว จากการประชุมแลกเปลี่ยนแนวคิดกับผู้นำชุมชน เจ้าของอาคารเก่า ผู้พักอาศัยในย่านเก่าและกลุ่มผู้ค้าขายสินค้าในย่านเก่าท่าอุเทน ทำให้ได้ผลสรุปในแนวทางที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของย่านเก่าท่าอุเทน โดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณสี่แยกถนนผดุงสามัคคี ถนนพาณิชย์บำรุงตัดกับทางหลวงหมายเลข 211 เพื่อใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีกลุ่มอาคารแถวเก่าที่มีลักษณะโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมหลงเหลืออยู่ และมีความต่อเนื่องของกลุ่มอาคาร โดยนำแนวทางการอนุรักษ์ของกรมศิลปากรมาใช้ปรับปรุงอาคาร การวิจัยนี้กำหนดให้อาคารเขียว (ร้านกาแฟกรีนคอนเนอร์) เป็นศูนย์ให้บริการข้อมูลย่านเก่าแก่นักท่องเที่ยว และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวภายในย่านเก่า รวมถึงจัดกิจกรรมถนนคนเดินและถนนวัฒนธรรมจำหน่ายสินค้าและอาหารพื้นถิ่นท่าอุเทนรวมถึงสินค้าอื่นๆ บริเวณพื้นที่หน้าอาคาร และการจัดการแสดงของเยาวชน รวมถึงกิจกรรมการแสดงของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 6 พื้นที่ต้นแบบและรูปแบบการนำสถาปัตยกรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว ของย่านเก่าท่าบ่อ

(2) รูปแบบการบริหารจัดการโดยนำสถาปัตยกรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว ของย่านเก่าท่าบ่อ

การบริหารจัดการโดยนำสถาปัตยกรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว จากการประชุมแลกเปลี่ยนแนวคิดกับผู้นำชุมชนเจ้าของอาคารเก่า ผู้พักอาศัยในย่านเก่าและกลุ่มผู้ค้าขายสินค้าในย่านเก่าท่าบ่อ ทำให้ได้ผลสรุปในแนวทางที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของย่านเก่าท่าบ่อ โดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณสี่แยกถนนศรีเมืองและถนนริมโขง เพื่อใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีกลุ่มอาคารเก่าที่มีลักษณะโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก โดยนำแนวทางการอนุรักษ์ของกรมศิลปากรมาใช้ปรับปรุงอาคาร และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวภายในย่านเก่า รวมถึงจัดกิจกรรมถนนคนเดินและถนนวัฒนธรรม จำหน่ายสินค้าและอาหารพื้นถิ่นท่าบ่อ รวมถึงสินค้าอื่นๆ บริเวณพื้นที่หน้าอาคาร พร้อมทั้งการจัดกิจกรรมการแสดงของเยาวชนรวมถึงกิจกรรมการแสดงของชาวไทยญ้อ (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 7 พื้นที่ต้นแบบและรูปแบบการนำสถาปัตยกรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว ของย่านเก่าท่าอุเทน

4. อภิปรายผล

จากการศึกษาพื้นที่ย่านเก่าริมฝั่งโขง ของอำเภอท่าบ่อ และอำเภอท่าอุเทน โดยทั้ง 2 พื้นที่ นี้มีความสำคัญทั้งทางด้านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน มีแหล่งโบราณสถานโบราณวัตถุ รวมถึงศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ โดยผลจากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการ ในพื้นที่ย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของ อำเภอท่าบ่อและอำเภอท่าอุเทน นั้นมีความคล้ายคลึงกัน คือ สามารถใช้การท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์เป็นดึงดูดการท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา อย่างเมืองท่าบ่อนักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมากราบไหว้ขอพรหลวงพ่อบุญเจ้าองค์ต่อ ส่วนที่เมืองท่าอุเทน นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาสักการบูชาขอพรองค์พระธาตุท่าอุเทน โดยเฉพาะคนที่เกิดวันศุกร์ ส่วนการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบทถือได้ว่าทั้ง 2 พื้นที่นั้นต้องได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ นักท่องเที่ยวเห็นความสำคัญและเข้าถึงได้สะดวก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จะอยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวหลัก และอยู่นอกพื้นที่ย่านเก่า แต่หากสามารถนำมาเชื่อมโยงเส้นทางเข้าด้วยกันแล้วจะทำให้เกิดจุดแข็งให้กับการท่องเที่ยวของพื้นที่ได้ สำหรับความแตกต่างของ 2 พื้นที่ ได้แก่ ย่านเก่าท่าบ่อ การตั้งถิ่นฐานเกิดจากคนหลายเชื้อชาติมีวัฒนธรรมประเพณีหลากหลาย มีการรับเอาวัฒนธรรมของ ชาวเวียดนามมาบางส่วน และปัจจุบันที่ตั้งของย่านเก่าท่าบ่อไม่มีมีการสัญจรหรือการค้าขายทางเรือเหมือนในอดีต อาคารเก่าในบริเวณย่านมีการใช้งานอยู่บางส่วน สำหรับย่านเก่าท่าอุเทนการตั้งถิ่นฐาน เกิดจากกลุ่มชาวไทยญจาก

ฝั่ง สปป.ลาว ซึ่งยังคงมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีกันอย่างเหนียวแน่น และมีการรับเอาวัฒนธรรมของชาวเวียดนามมาบางส่วน ปัจจุบันย่านเก่าท่าอุเทนยังมีการสัญจรและการค้าขายทางเรืออยู่ อาคารบ้านเรือนในย่านเก่ายังคงใช้งานอยู่

จากการเปรียบเทียบของพื้นที่วิจัยทั้งสองแห่ง จะเห็นศักยภาพของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติ คือ แม่น้ำโขง ที่ควบคู่กับอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐาน และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเสน่ห์แห่งหนึ่งเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นในประเทศไทย และสามารถสถาปตยกรรมภายในย่านมาทำการอนุรักษ์ หรือการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับบริเวณพื้นที่ศักยภาพอื่นๆ เช่น กาดกองต้า ชุมชนเก่าเชียงคาน ถนนกลาง ย่านเมืองเก่าสงขลา เป็นต้น โดยรูปแบบการบริหารจัดการโดยนำสถาปัตยกรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว ของย่านเก่าทั้ง 2 พื้นที่ จากผลการสำรวจแบบสอบถาม แสดงให้เห็นว่า ย่านเก่าท่าบ่อ จ.หนองคาย มีผลประโยชน์ด้านการรักษาความปลอดภัยในย่านเก่าในระดับน้อยสอดคล้องกับผลการเสนอแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวย่านเก่าจากเวทีการมีส่วนร่วมของทั้งสองพื้นที่ ที่เสนอให้มีการจัดการด้านความปลอดภัยมากขึ้นทั้งสถานีตำรวจ ระบบไฟฟ้าส่องสว่างริมถนน เป็นต้น จากแนวคิดที่เกิดร่วมกับผู้นำชุมชน เจ้าของอาคารเก่า ผู้พักอาศัยในย่านเก่า และกลุ่มผู้ค้าขายสินค้าในย่านเก่า ได้ผลสรุปในแนวทางที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของย่านเก่า สามารถจัดกิจกรรมถนนคนเดิน และถนนวัฒนธรรม สร้างพื้นที่จำหน่ายสินค้าและอาหารพื้นถิ่น รวมถึงสินค้าอื่นๆ บริเวณพื้นที่หน้าอาคารเก่าที่มีคุณค่าเหล่านั้น และการจัดการแสดงของเยาวชนรวมถึงกิจกรรมการแสดงของกลุ่มชนในพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ โดยทั้ง 2 พื้นที่มีกลุ่มอาคารแถวเก่าที่มีลักษณะโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมากและมีความต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษาเชิงลึกควรทำทั้งการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ (ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี, 2552) โดยสามารถนำแนวทางการอนุรักษ์ของกรมศิลปากรมาใช้ปรับปรุงอาคาร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งคุณค่าของย่านเก่าและรูปแบบสถาปัตยกรรม โดยย่านเก่าท่าบ่อ กำหนดให้พื้นที่บริเวณสี่แยกและถนนผดุงสามัคคีถนนพาณิชย์บำรุงเพื่อใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบ กำหนดให้อาคารเขียว (ร้านกาแฟกรีนคอนเนอร์) เป็นศูนย์ให้บริการข้อมูลย่านเก่าแก่นักท่องเที่ยว และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวภายในย่านเก่า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวการบริหาร (กรมการท่องเที่ยว, สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2561) และย่านเก่าท่าอุเทนกำหนดให้พื้นที่บริเวณสี่แยกถนนศรีเมืองและถนนริมโขงเพื่อใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวย่านเก่าเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง โดยสิ่งสำคัญ คือ การกำหนดตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลสำคัญลงในแผนที่พร้อมทั้ง ระบุเส้นทาง ระยะทาง การเข้าถึง เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมีความต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการวางแผนการท่องเที่ยวและสร้างสิ่งดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยว

5. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบริหารจัดการย่านเก่าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการ ดำเนินการเพื่อส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวย่านเก่า ดังนี้ (1) การประชาสัมพันธ์ กิจกรรม งานประเพณี การจัดแสดงวัฒนธรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นใน ย่านเก่าหรือบริเวณชุมชน ในแต่ละครั้งโดยการโฆษณาเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยู เว็บไซต์ สังคม ออนไลน์ต่างๆ และสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด (2) การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวชมย่านเก่า ด้วยการให้มัคคุเทศก์น้อยเป็นผู้แนะนำ เป็นการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนด้วย และยังเป็นการปลูกฝังให้ ลูกหลานในชุมชนเก่าท่าบ่อ และท่าอุเทน ได้มีความภาคภูมิใจและรักบ้านเกิดในฐานะเจ้าของบ้าน โดยย่านเก่าท่าบ่อควรใช้พิพิธภัณฑ์เทศบาลเมืองท่าบ่อ (3) ภาครัฐและเอกชนต้องให้การสนับสนุนแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น โดยต้องมีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณและการ ดำเนินการในโครงการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว และ (4) พื้นที่ ย่านเก่าในทั้ง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีกลุ่มอาคารแถวเก่าที่มีลักษณะโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก และมีความต่อเนื่อง ควรมีการศึกษาเชิงลึกทั้งทางรูปแบบสถาปัตยกรรมและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างแนวทางและนำไปสู่การปฏิบัติการอนุรักษ์ย่าน กลุ่มอาคาร และรูปแบบสถาปัตยกรรมต่อไป

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานวิจัยการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและเทคโนโลยีที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งการสัมภาษณ์และการตรวจเครื่องมือวิจัยทุกท่านที่ได้ช่วยชี้แนะแนวทางและการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการวิจัยและที่อย่างมาก คือ กลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจนสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

7. เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2561). *แผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท่องเที่ยว*. ปราณอม ตันสุขนันท์. (2559). *การอนุรักษ์ชุมชนเมือง*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี. (2552). *สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น: การศึกษา วิจัย และการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม*. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 9(1), 56-66.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). *โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ในพื้นที่ภาคตะวันออก*.
- Eber, S. (1993). *Beyond the green horizon: Principles for sustainable tourism*. WWF UK.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable tourism management*. CABI.